യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 61

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ചിദാകാശാച്ചിദാകാശേ പയസീവ പയോരയാഃ .
ചിത്ത്വാജ്ജീവാഃ സ്ഫുരന്ത്യേതേ ഏത ഏവ മനാംസി നഃ .. 1
വിശദാകാശരൂപാണി താന്യേവ ച മനാംസി നഃ .
ജഗന്തി താന്യനന്താനി സംപന്നാന്യഭിതഃ സ്വയമ് .. 2
ശ്രീരാമ ഉവാച .
സർവഭൂതഗണേ മോക്ഷം മഹാകല്പക്ഷയേ ഗതേ .
പുനഃ കസ്യ കഥം സർഗസംവിത്തിരുപജായതേ .. 3

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
മഹാപ്രലയപര്യന്തേ ക്ഷിതിജലപവനഹുതാശാ-കാശാ-ശേഷ-വിശേഷ-വിനാശേ
ആബ്രഹ്മ+സ്ഥാവരാ+ന്തേഷു മുക്തൗ പരിണ-തേഷു ഭൂയോ
യഥേദം ജഗദനു-ഭൂയതേ തഥാ ശൃണു .
അവ്യപ-ദേ+ശ്യം യത്/പരമാർഥ-ഘനം ബ്രഹ്മ
ചിന്മാ+ത്ര/മിത്യാച+ക്ഷതേ മുനയഃ തസ്യ ഹൃദയമിദം ജഗത്തസ്മാ-ദ+വ്യതി-
രി+ക്തമേവ,
സ ഏവ ച ദേവസ്/തദാ+ത്മീയം ഹൃദയം സ്വഭാവം
ജഗദി+ത്യവ-ഗച്ഛതി-ച വിനോദേ-നൈവ
ന തു വാസ്തവേന രൂപേണ
ജഗദിതി കിംചി-ദുപ-ലഭാ-മഹേ,
വിചാരയന്തസ്/തസ്മാത്/കിമിവ ന+ശ്യതേ
കിമിവ ജായതേ യഥാ പരമ കാരണ-മവിനാശി തഥാ ത+ദ്ധൃദയ-മവി-നാശ്യം ച .
മഹാ- കല്പാദയശ്ച തദ/വയവാ ഏവ,
അപരിജ്ഞാന-മാത്ര-മത്ര കേവലം ഭേദായൈവ
തദപി+ പ്രേ+ക്ഷ്യ-മാണേന ലഭ്യത ഏവ .. 4

തസ്മാന്ന കസ്യചിത്കിംചിത്കദാചിന്നശ്യതി ക്വചിത് .
ന ചൈവ ജായതേ ബ്രഹ്മ ശാന്തം ദൃശ്യമജം സ്ഥിതമ് .. 5

ആകാശപരമാണുസഹസ്രാംശമാത്രേ്വ്പി യാ ശുദ്ധചി-ന്മാത്രസത്താ വിദ്യതേ .6

വപുർജഗദിദം തസ്യാ നനു നാമ മഹാചിതേഃ .
കഥം നശ്യത്യനഷ്ടായാം തസ്യാം സാ ച ന നശ്യതി .. 7
സംവിദോ ഹൃദയം സ്വപ്നേ യഥാ ഭാതി ജഗത്തയാ .
വ്യോമാത്മൈവ തഥൈവാദിസർഗാത്പ്രഭൃതി ഭാസതേ .. 8
ചിദ്വ്യോമാവയവഃ സർഗഃ സർഗസ്യൈതാദൃശാഃ ക്ഷയാഃ .
ഉദയാശ്ചേതി ഖം സർവേ കിം നാശി കിമനാശി ച .. 9

ഏഷാ ഹി പരമാർഥസംവിദച്ഛേദ്യാ അദാഹ്യാ്ക്ലേദ്യാ്-ശോഷ്യാ, സാ
ഹ്യതദ്വിദാമദൃശ്യാ തസ്യാ യദ്ധൃദയം തത്തദേവ ഭവതി യഥാസൗ ന നശ്യതി
തദന്തർവർതീ ജഗദാദ്യനുഭവോ ന ജായതേ ന നശ്യത്യേവേതി കേവലം
സ്മരണവിസ്മരണവ- ശേന സ്വഭാവരൂപേണാനുഭവാനനുഭവൗ കല്പയതീവ ..
6.2.61.10

യദ്യദ്യദാത്മകം തത്ത്വം തദ്വിനാശേ വിനാ്ക്ഷയി .
തസ്മാദ്ബ്രഹ്മാത്മകം ദൃശ്യം വിദ്ധി ബ്രഹ്മവദക്ഷയമ് .. 11
മഹാപ്രലയാദയസ്തദവയവാ ഏവ .. 12
ചിന്മാത്രേ പരമേ വ്യോമ്നി കുത ഏവ ഭവാഭവൗ .
കുതോ ഭാവവികാരാദിഃ കഥം വ്യോമ്നി നിരാകൃതേ .. 13
മഹാകല്പാദയോ ഭാവാ നാമൈതാനി ജഗന്തി ച .
ബ്രഹ്മാത്മകതയൈവാസ്മിൻസംവിദ്ബ്രഹ്മണി സംസ്ഥിതമ് .. 14
നിരാകൃത്യച്ഛചിന്മാത്രം ദൃശ്യം സംകല്പ്യ തദ്വശമ് .
യാതി യേനൈവ ഘടിതോ യക്ഷസ്തദ്ധൃദയേ കില . . 15

യഥാവയവിനോ വൃ+ക്ഷ+സ്യ ശാഖാ-വിടപ-ഫല-പല്ലവ-
പുഷ്പാ+ദ്യോ്വയവാ+സ്തഥാ പരമാർഥ-ഘന+സ്യാകാശാ-ദ+പ്യ+ച്ഛ-
രൂപ+സ്യാ+വ്യപ+ദേശ്യസ്യ പ്രലയ-മഹാ+പ്രലയ-നാശോദ്/ഭേദ-ഭാവാ- ഭാവസുഖ-
ദുഃഖ
ജനന-മരണ സാകാര-നിരാകാര+ത്വാദയോ- ്വയവാ-
യഥൈവ ചാസാവ-വയ+വ്യനാശോ്+വ്യപ-ദേ+ശ്യ+ശ്ച
തഥൈവ-ത ഇതി . . 16

അവയവാവയവിനോർദൃശ്യയോർവാപ്യദൃശ്യയോഃ .
ഏകാത്മനോരേവ സദാ ഭേദോ്സ്തി ന കദാചന . . 17

യഥാ തരോഃസ് സംവി+ന്മൂലം തഥാ പരമാർഥ-ഘനസ്യ ക്വചിത്/കിംചിത്ത്വം ക്വചിത്-
സർഗസ്/തംബഃഖ് ക്വചി+ല്ലോകാന്തര-വിടപാഃഫ് ക്വചി+ദ്ദ്യവസ്ഥാഃശ് ശാഖാഃഖ്
ക്വചിത്/പദാർഥ-പല്ലവാഃഖ്
ക്വചിത്/പ്രകാശ-കുസുമമ് ക്വചി-ദന്ധകാര-കാർഷ്ണ്യം
ക്വചി+ന്നഭഃ കോടരം ക്വചിത്/പ്രലയ-ഗുല്മാഃഖ് ക്വചി+ന്മഹാ+പ്രലയ-ഗുല്മാഃഖ്
ക്വചി+ദ്ധരി-ഹരാദി-ഗുലു+ച്ഛകാഃഖ് ക്വചി+ജ്ജാഡ്യ+ത്വക് ഏവമനാ-കാരം വ്യോമ-
രൂപമേവ
സംവിദാ+ത്മനി+ ബ്രഹ്മണി+ ബ്രഹ്മ-സദൃശ ഭാവാദവ്യതിരിക്തമേവൈതത്സ്ഥിതമ് ..
18

ഇതോ ഭാവ്യ ഇതോ ഭാവ ഇതഃ സർഗ ഇതഃ ക്ഷയഃ .
സ്വഭാവ ഏവാനുഭവ ഇതി ബ്രഹ്മാചലം സ്ഥിതമ് .. 19
ഏവംമയ്യേ്പി പരമേ ബ്രഹ്മാകാശേ ന രഞ്ജനാഃ .
കാശ്ചിദേവാങ്ഗ സന്തീന്ദുബിമ്ബേ വിമലതാ യഥാ .. 6.2.61.20
നിർമലേ പരമാകാശേ ക്വ ഭാവാഭാവരഞ്ജനാഃ .

ക്വാദിമധ്യാന്തകലനാഃ ക്വ ലോകാന്തരവിഭ്രമാഃ 21
അപരിജ്ഞാനമേവൈകം തത്ര ദോഷവദുത്ഥിതമ് .
കേവലം തത്പരാവൃത്യ പ്രേക്ഷണാത്പരിശാമ്യതി .. 22
അജ്ഞാനം ജ്ഞപ്തിബോധേന പരാമൃഷ്ടം പ്രണശ്യതി .
യേനൈവാഭ്യുദിതസ്തേന പവനേനേവ ദീപകഃ .. 23
അജ്ഞാനം സംപരിജ്ഞാതം നാസീദേവേതി ബുധ്യതേ .
അബന്ധമോക്ഷം ബ്രഹ്മൈവ സർവമിത്യവഗമ്യതേ .. 24
ഏവം ബോധാദയോ രാമ മോക്ഷ ഉക്താഃ സ്വസംവിദാ .
വിചാരയതോ ലഭതേ നാത്ര കശ്ചന സംശയഃ .. 25

ഇദം ജഗജ്ജാലമനാദ്യജാതം
ബ്രഹ്മാർഥമാഭാതമിതീഹ ദൃഷ്ട്വാ .
വിചാരദൃഷ്ട്യാ ഷ്ടഗുണേശ്വരത്വം
പശ്യംസ്തൃണം സ്വാത്മനി ജീവ ആസ്തേ .. 26

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ ജഗദാ-കാശൈക-ബോധോ നാമൈക-ഷഷ്ടി-തമഃസ് സർഗഃ ..6 1..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
17.12.2023